

"בחוץ לומדים אחרת 6 – הכנס הישראלי לחינוך חוץ" 9/4/25

חוברת הכנס

הקדמה

מסופר על שלושה אחים שיצאו למסע: האחד היה חכם וחד מחשבה, השני היה חרוץ וזריז ידיים, והשלישי היה רגיש ובעל לב רחב. כל אחד מהם היה מוכשר בדרכו, אך כשהתמודדו עם אתגרי הדרך – ההרים התלולים, הנהרות הגועשים והשבילים הסבוכים – הם הבינו שרק בשילוב כוחותיהם יוכלו להתקדם באמת. החכם סיפק את התבונה והכיוון, החרוץ בנה גשרים וסלל דרכים, והרגיש חיזק את רוחם ושמר על הקשרים ביניהם. יחד הם הגיעו רחוק יותר מכפי שכל אחד היה יכול לבדו. וזו בדיוק הדרך שבה אנחנו רואים את החינוך בחוץ. השנה, יותר מתמיד, המפגש הזה מקבל משמעות עמוקה. אחרי שנה וחצי של מציאות מורכבת, של אתגרים בלתי נתפסים, אנחנו מבינים עד כמה החיבור למרחבים הפתוחים אינו רק בחירה פדגוגית – הוא צורך קיומי. הוא מקור חוסן, הוא עוגן של תקווה, והוא הדרך שלנו, כאנשי חינוך, להעניק לתלמידינו כלים להתמודד, לצמוח ולשגשג.

אז למה חינוך בחוץ?

כי בחוץ אנחנו לומדים אחרת. לא רק עם הראש, אלא גם עם הידיים ועם הלב. לא רק דרך ספרים ולוחות, אלא דרך חוויה ישירה, מגע עם המציאות, חיבור עמוק לעולם ולמי שסביבנו. החינוך בחוץ מזמין אותנו לחשוב, לחקור ולשאול – זה הראש. הוא מזמין אותנו ליצור, לגעת, לבנות ולחוש – זו היד. והוא מזמין אותנו להרגיש, להתחבר, להיות חלק מקהילה – זה הלב. השנה, הכנס שלנו שם במרכז את השילוב של ראש, יד ולב. שלושת המרכיבים הללו אינם רק עקרונות חינוכיים – הם דרך חיים. שילובם יחד מאפשר לנו ליצור חינוך עוצמתי, שלם ועמוק יותר. הראש מסמל את החשיבה, החקר, הסקרנות וההתבוננות. הוא מאפשר לנו לנתח, להבין ולגלות. היד מסמלת עשייה, תנועה, יצירה, למידה מתוך התנסות ומגע עם הסביבה. הלב מסמל חיבור, הקשבה, חמלה ושייכות. הוא הכוח שמניע אותנו לפעול מתוך תשוקה, השראה ואכפתיות. כשאנחנו מחברים בין שלושת היסודות הללו, החינוך בחוץ הופך להיות לא רק חינוך – אלא חוויה מעצבת חיים. הוא מאפשר לנו ולילדים שלנו לגלות מי אנחנו, מה חשוב לנו, ואיך אנחנו יכולים לפעול בעולם באופן משמעותי יותר.

קצת על מארגני הכנס:

רמת הנדיב ו-"עץ הרעיונות" חרתו על דגלם לקדם את הלמידה בחוץ ואנו עושים זאת לאורך שנים רבות, מתוך שאיפה ומטרה לעודד אנשי חינוך לצאת החוצה, אל המרחב הטבעי, עם תלמידים וילדים, באופן פורמלי ובלתי פורמלי. מדי שנה מתקיימות השתלמויות מורים בנושא, תהליכי ליווי בית ספריים ורשותיים, ופרויקטים משותפים כגון הסדנאות המקוונות של קהילת חינוך חוץ, במסגרתה כבר אירחנו כ-80 אנשי חינוך נפלאים! הקהילה שלנו נמצאת גם בקבוצות ווטסאפ ודפי פייסבוק השוקקים חיים ופעילות. פירוט על מקורות אלו תוכלו למצוא כאן וגם בעמוד האחרון בחוברת.

רמת הנדיב – רמת הנדיב פועלת לבירור ולחיזוק יחסי אדם וטבע, במגוון רחב של ערוצים ודרכים, ביניהן גם באמצעות כנסים וימי עיון, השתלמויות מורים, סדנאות לתלמידים ולצוותי חינוך ועוד. ניתן להתרשם מהפעילות באתר וגם להיחשף לחומרים חינוכיים, אקדמיים ויישומיים באתר רמת הנדיב. בנוסף, ניתן להצטרף [לקבוצת הווטסאפ של הקהילה החינוכית לקידום הלמידה במרחבים טבעיים](#)

"עץ הרעיונות" - כל איש ואשת חינוך יכולים לצאת החוצה כל שבוע, פשוט צריך כלים, קצת ידע וקהילה תומכת. מהמקום הזה אנחנו, מיכל שדה ואיילת סלעי מעץ הרעיונות, יחד עם צוות המדריכות שלנו, הכשרנו אלפי אנשי ונשות חינוך ופיתחנו כלים שמאפשרים ליציאה החוצה ללמידה/פעילות להיות קלה מאי פעם. כך היציאה החוצה תהפוך לשגרה מיטיבה עבור הצוותים החינוכיים והילדים.

הכלים והסדנאות שלנו מיועדים לחיזוק חוסן ורווחה רגשית אצל הצוותים והילדים ולפיתוח הלמידה בחוץ ככלי ללמידה מגוונת ומעצימה. בנוסף, אנו עוסקות בהרחבה של מאגר הידע וההשראה ללמידה בחוץ עם הקהילה שלנו המונה כ- 10,000 אנשי חינוך חוץ, סדנאות קהילה עם טובי המרצים בארץ במגוון תחומים. אנו מאמינות שאחד הדברים המשמעותיים ביותר שניתן לעשות כדי לקדם חוסן אישי, קהילתי וסביבתי זה לצאת החוצה לשהות משמעותית, בנוכחות.

אז לעוד מידע וכלים שיעזרו לכם, ממחר בבוקר: כנסו לאתר [עץ הרעיונות](#), הצטרפו [לקבוצת הוואטסאפ](#), או פשוט תתקשרו - אנחנו פה בשבילכם. מיכל שדה – 052-5678785;
familyideatree@gmail.com

בחוברת זו תמצאו סיכומים קצרים של כלל הסדנאות והסיורים שהועברו במסגרת הכנס ופרטי הקשר של המנחים.ות והמדריכים.ות. אתם מוזמנים ליישם את הרעיונות החדשים, להעביר הלאה את ההצעות השונות ולסייע במאמץ המשותף בקידום הלמידה בחוץ ובהגדלת מספר אנשי חינוך הרואים בטבע ובמרחב שמחוץ לכיתה סביבה המקדמת למידה משמעותית ואיכותית. אנו מקווים שהכנס ייתן דחיפה ומוטיבציה נוספת לקידום הלמידה בחוץ – במסגרות החינוכיות, ברשות המקומית ובמערכת החינוך כולה.

לצפייה באלבום התמונות השיתופי של הכנס: [אלבום כנס](#)

לקריאה על תכנית בית ספר-עולם, שהוצגה ע"י איל רם בהרצאת הפתיחה לכנס: [בית ספר עולם](#)

לסרטון על ד"ר אליק פלמן ותהליך בניית הבית שלו: [אליק פלמן](#)

קריאה מהנה!

ד"ר נירית לביא אלון וגמא שפר, תחום החינוך רמת הנדיב
מיכל שדה ואיילת סלעי, "עץ הרעיונות"

תוכן עניינים

- 2..... הקדמה
- 5..... גששות כדרך להיפגש עם חיות הבר / נטע ברגהאוס
- 6..... מוזיקת יער / גיא זנדמן (זנדי)
- 7..... מבוא לעבודה בעץ עם ילדים / מישה פינק
- 8..... שפה משותפת: תקשורת עם בע"ח כגשר בין האדם והטבע / מוריה בן דרור
- 9..... טבע וגוף כעוגנים לנוכחות / אביגיל טורנאו
- 10..... משחקי האדמה / תמר שקד
- 11..... סדנת ציור בטבע / קאי זהר דורון
- 12..... הכוחות של הטבע / ד"ר נירית לביא אלון
- 13..... סיפור ותנועה במרחב / משה שמש וינשטיין (חוות הנוי)
- 14..... צבעי האדמה / יוליה פיטיה
- 15..... סדר יום בפעילויות ושהייה מחוץ לכיתה / עופר אמיר
- 16..... סיור חוקרים בטבע / רעיה רודיך
- 17..... סיור "רעש לבן" / שי אגמון
- 18..... סיור בעקבות "בשבילנפש" / ד"ר ליאת הזר
- 19..... קישורים לאתרים וחומרים בנושא למידה בחוץ

גששות כדרך להיפגש עם חיות הבר / נטע ברגהאוס

רעיונות שחווינו בסדנה:

1. גששות היא מיומנות המאפשרת לנו לקרוא את סימני השדה והעקבות שסביבנו. להבין מה התרחש כאן בעבר (איזו חיה הייתה כאן? מה היא עשתה? כמה פרטים היו? ועוד...), ובהקשר הזה גם לנבא את העתיד, משום שרוב חיות הבר סביבנו, מתקיימות בטריטוריות קבועות, יש להן את ההרגלים שלהן (שבילים קבועים, מקומות לשיחור מזון, מקומות מסתור וכו').
2. לכל בעל חיים יש עקבה, גללים וסימני שדה אופייניים, ככל שנעמיק היכרות דרך תרגול בשטח ומגדירים כך נוכל להיפגש עם בע"ח שסביבנו גם ברגעים אינטימיים, לדוגמה לגשש אחרי צבי, לראות את עקבותיו, מהו הוא אוהב לאכול לפי סימני האכילה על השיח, מרבץ שנח בו בשעות החמות, תחנת הרכה של סימון טריטוריה. כל אלה הם הזמנה להיפגש עם צבי כמו שנפגשים עם חבר. כל מפגש שכזה מאפשר להרגיש בבית גם כשאנחנו בחוץ.
3. המפגש עם סימן שדה, מזמן את האפשרות לשאול שאלות ולהסתקרן יחד. לתרגל את "שריר הסקרנות" מעבר לשם המדעי.
4. העקבות הן חלק מההתאמה של בע"ח למקום שבו הם חיים, ולכן הן מלמדות על אורחות חייהם. כל בע"ח קטן כגדול הוא עולם ומלואו ומותאם באופן מופלא למארג החיים הגדול.
5. גששות היא גם מיומנות קדומה אך רלוונטית ומשמשת גם כיום, בתחומי המחקר, הבטחון והחינוך. לנו כחובבי טבע היא הזדמנות למפגש קרוב והגברת הפליאה.

לאתר מקום מפגש, לרכישת מגדירים וחומרי הדרכה בתחום הגששות: [מקום מפגש](#)

פרטים ליצירת קשר: פייסבוק neta yaniv Berghaus, טלפון 052-4480500, מייל:

netab.ng@gmail.com

מוזיקת יער / גיא זנדמן (זנדי)

סדנה חוויתית שבה התחברנו למקור העתיק של המוסיקה, המקום ממנו הגיעו המנגינות, המקצבים והשירים הראשונים - צלילי הטבע עצמו ובדגש על עולם הציפורים. מתוך החיבור הראשוני הזה זכרנו כי כל בני האדם נולדו מוסיקליים, וכי הסיבה היחידה שאנחנו אולי מרגישים מוסיקליים, היא כי אנחנו לא מבינים עד הסוף מה היא בעצם מוסיקה. גם מי שמרגיש שאין לו שום כישרון מוסיקלי. מוסיקת יער היא פדגוגיה המחברת בין מוסיקה וטבע דרך פרקטיקות קדומות של ציידים לקטים. מוסיקת יער נלמדת באופן שמונה-שנתי בביה"ס ילקוט הרועים שבצפון הגולן ובסדנאות ברחבי הארץ.

לקבוצת הוואטסאפ שלי <https://chat.whatsapp.com/FaXT1XUpoVe2FXoAWrIF5t>

פרטים ליצירת קשר: גיא 054-9577013

מבוא לעבודה בעץ עם ילדים / מישה פינק

בסדנה למדנו כיצד לעבוד בעץ טבעי עם ילדים, נחשפנו למתקני ועמדות עבודה פשוטים ונוחים. בנוסף כמובן למדנו להשתמש בכלי עבודה וקיבלנו הסבר על מה הופך אותם למתאימים לילדים.

לאתר שלי: <https://www.steppingout.co.il/>

פייסבוק: <https://m.facebook.com/misha.fink>

פרטים ליצירת קשר: מישה פינק - צעדים בשטח חינוך יער, מלאכות עץ ושיווק ציוד נילוה. טלפון

054-6405675

שפה משותפת: תקשורת עם בע"ח כגשר בין האדם והטבע / מוריה בן דרור

בסדנה התקרבו אל השפה השקטה המשותפת לנו ולבעלי החיים.

למדנו כיצד בעלי החיים מתקשרים – זה עם זה ועמנו, והכרנו את המנגנון הטבעי המאפשר לשדר ולקלוט מידע על-חושי. הבחנו בין תרגום לפרשנות, והבנו עד כמה הרחבת הלב היא מפתח להבנה אמיתית ולאינטראקציה חיה ומדויקת.

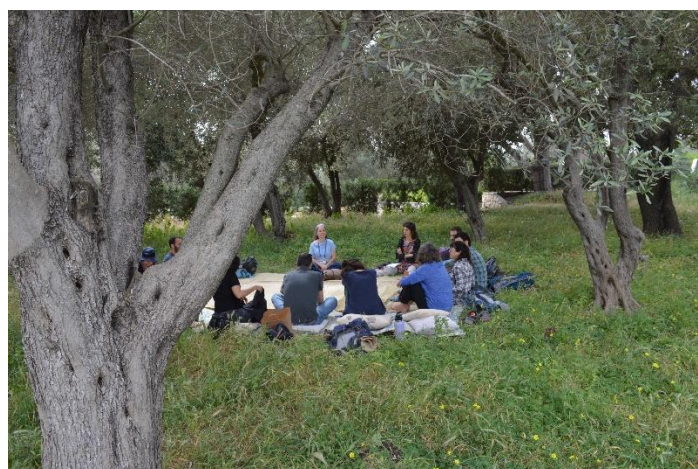
התנסינו במפגש עם בעלי החיים מתוך התבוננות על הטבע, האיכויות והמצב של כל אחד מהם. גילינו את התרומה הגדולה של גישה זו לחיזוק הקשר של המתבונן עם עצמו, עם סביבתו ועם העולם החי.

הסדנה הזמינה אותנו להכיר בתקשורת העדינה, הטבעית ומלאת החיים המתקיימת בין הילדים לבעלי החיים - להקשיב ולתת לה מקום.

לאתר שלי: <https://safa-ahat.com>

לדף הפייסבוק: <https://www.facebook.com/Safa1Moriah>

פרטים ליצירת קשר: מוריה 050-2131919 moriah@safa-ahat.com

טבע וגוף כעוגנים לנוכחות / אביגיל טורנאו

בסדנה החווייתית "טבע וגוף כעוגנים לנוכחות" הכרנו את מודל "כוח הטבע" (רביד בוגר וד"ר אורי הראל, 2020). דיברנו מעט על תאוריות ומחקר עליהם הוא נשען (ביופיליה, תאוריית הפחתת דחק, תאוריית שיקום הקשב, אקו-מיינדפולנס), ובעיקר חוונו ותרגלנו מיינדפולנס והתקשרות מיטיבה לעצמנו, לחברה ולטבע, דרך הראש, הלב והיד בהתאם לנושא הכנס השנה. התבוננו ופגשנו את עצמנו פוגשים את הטבע ואת הקבוצה. שיחקנו משחקי מיינדפולנס ופעילויות תומכות קשב, חיבור, ויסות ורגיעה. סיימנו במדיטציית הארקה והטענה עם חפץ כוח שיצרנו מהטבע.

להרחבת קריאה: [מודל כוח הטבע](#)

לאתר שלי: <https://www.mindfulabi.co.il>

אינסטגרם שלי: <https://www.instagram.com/mindfulabi>

פרטים ליצירת קשר: אביגיל 052-2754182

משחקי האדמה / תמר שקד

בסדנת "משחקי האדמה" הכרנו את הטכניקה הפשוטה של הכנת בוצנייר ויצירה בו. שמנו דגש על החוויה החושית המלווה את הפעילות, נתנו לה להיות נוכחת ויצרנו בהשראתה. זמן היצירה היה זמן שקט של התכנסות פנימה, אל הדבר שחי בנו כרגע. מצאנו מקום להניח את היצירה בטבע, ואירחנו את הקבוצה במקום, כדי לשתף בחוויה של היצירה ובמה שהיצירה מבקשת לומר....

להרחבת קריאה: [כתבה בעיתון כלכליסט](#)

לאתר שלי: <https://www.earthtoys.org>

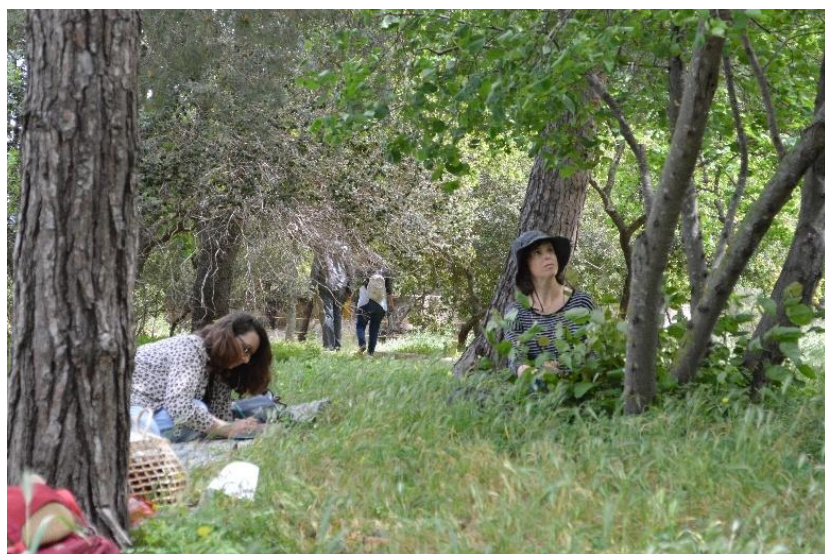
פרטים ליצירת קשר: תמר שקד 052-5362722, tamarshkd@gmail.com

סדנת ציור בטבע / קאי זהר דורון

בסדנת התבוננות מתוך ציור דיברנו על האפשרות לחיבור לפרט מסוים כאשר אנחנו מציירים אותו - עם כל הפגמים והחלקים הלא "יפים", המתנות שבפינת ישיבה קבועה, יומן טבע, ושלל תרגולי התבוננות וחוסר שיפוטיות.

פרטים ליצירת קשר: קאי kai.moonfly@gmail.com

הכוחות של הטבע / ד"ר נירית לביא אלון

לטבע יש תועלות רבות במישורים שונים – לימודיים, חברתיים, רגשיים ובריאותיים. התקופה הקשה שאנו חווים באופן אישי ולאומי הצמיחה עשרות יוזמות של שימוש בכוחות המרפא של הטבע בהקשר פיזי ונפשי. בסדנה הכרנו תועלות בריאותיות של הטבע על סמך מחקרים, התנסינו בתרגיל כתיבה אינטואיטיבית לגבי רגשות ומשמעות הטבע הקרוב והרחוק. התנסינו בהליכה דיאלוגית שבה למדנו להכיר ולפתח בפני בני זוג זרים, תוך שיח כנה על רגשות וטבע.

פרטים ליצירת קשר: נירית nirita@technion.ac.il

סיפור ותנועה במרחב / משה שמש וינשטין (חוות הנוי)

התחלנו בסיפור שסיפרתי ולאחריו דיברנו במליאה על ההרגשה בסיפור, למה שמנו לב ועוד. אחר כך התחלקנו ל-4 קבוצות שכל אחת מהן סיפרה אחת לשנייה מהו הכלי הסיפורי עבורן ועבורם. אחר כך שיתפנו במליאה, והצגתי קצת תיאוריה ומניסיוני על סיפור סיפורים, אלמנטים שונים שדורשים התייחסות, כיצד לכתוב סיפור ועוד.

אחר כך שוב נעשתה עבודה בקבוצות שכל קבוצה כצבה יחד סיפור קצר, על פי האלמנטים שדיברנו עליהם. כל קבוצה הציגה את סיפורה ויצאו סיפורים מקסימים ומרגשים. סיימנו בשיתוף על התהליך, ועוד עשינו קצת תנועה ושחרור לסיום.

היה מאוד מהנה ומעניין לשמוע את משתתפי ומשתתפות הסדנא, תודה על ההזדמנות.

לאוסף הסיפורים: <https://sipurmerape.wixsite.com/osef/blog>

פרטים ליצירת קשר: טלפון: 052-2366168; מייל: Zvethamos@gmail.com

צבעי האדמה / יוליה פיטיה

הסדנה עסקה בהיבטים שונים של עבודה עם צבעים טבעיים וביסוס הקשר לחומר שאיתו עבדנו, אדמה.

המשתתפים נחשפו לתהליכים שונים של זיקוק צבעים, למדו על מקומם של חומרים בתהליך וקיבלו כלי פשוט שבעזרתו ניתן לזקק, לעבוד ולהנגיש צבעי אדמה בתוך מסגרות החינוך שלהם.

לאינסטגרם שלי: https://www.instagram.com/yulia_fitie

סדר יום בפעילויות ושהייה מחוץ לכיתה / עופר אמיר

בסדנה עסקה בעיצוב וניהול מרחב התנסות קבוע בחצר בית הספר, בגן הציבורי או בחורשה. לצד החופש לבחור, להסתקרן ולהתנסות באופן עצמאי, חשוב להוסיף עוד מגוון אפשרויות מונחות או מזמנות התנסויות מעמיקות. עיצוב מרחב הפעילות יכלול פינות למשחק, שעת סיפור, פינת התבודדות, פינת מוסיקה, בישול, עבודה עם אש, יצירה ומלאכות ועוד. אחרי שלנו ברור מה אנו מזמנים, ניתן לאפשר בחירה של סדר היום האישי והקבוצתי במרחב. המקום שלנו הוא לצפות בבחירות ובהתנהגות, לחזק, לעודד, ולקחת שליטה בניהול הזמן ובהנחיה ממוקדת כשמתאים.

פרטים ליצירת קשר: טלפון: 050-2153959

סיור חוקרים בטבע / רעיה רוזיך

יצאנו לסיור שהתמקד ב"שדה השומים". שום הגלגל והשדה כולו בשיא פריחתו-תפארתו בימים אלה, גם בלי מילים אי אפשר שלא להתרגש ולהתלהב מהמראה. הסיור היה בדגש הזדמנויות לחקר שהחוץ והטבע מזמנים בשפע. התנסנו בשלבי חקר שונים: התבוננות וגילוי, שאלת שאלות ואיסוף נתונים תוך שימוש בקופסאות לאיסוף ממצאים, זכוכיות מגדלת, דפי עבודה ומגדירי שדה.

סיור "רעש לבן" / שי אגמון

סיור בגנים, שממחיש כמה פליאה, עניין ולמידה, נדחקים החוצה מן התנועה הטבעית של ילד בפרט, ואדם בכלל, כאשר שיטת התקשורת האנושית המודרנית, המונחלת גם בבית, גם בבתי הספר ובעיקר בעידן המסכים, הינה פרונטלית ועוסקת במבט ישיר והקשבה לתחום אחד בלבד (הורה, מורה, מנהל, מסך וכיו"ב).

זאת בשונה מפתיחת פתח ללמידה רב תחומית במרחב אחד, שימוש במעוררי פליאה וסקרנות כמעודדי למידה ומחשבה, ושימוש באתגרות טבע, לאיזון רגשי ודרך להפיג עומס מחשבתי בין מקטעי לימוד.

פרטים ליצירת קשר: שי 054-5775054; Natureisrael@gmail.com

בחוף לומדים אחרת

**הכנס הישראלי
לחינוך חוץ #6**

סיור בעקבות "בשבילנפש" / ד"ר ליאת הדר

הלכנו לאורך "בשבילנפש", שביל חדש שפותח והוקם בפארק הטבע רמת הנדיב במהלך השנה האחרונה, ושוחחנו על הדרכים בהן הטבע משפיע לטובה על הרווחה הנפשית של האדם ועל המחשבה מאחורי פיתוח השביל

להרחבת קריאה: [כנס אדם-טבע רמת הנדיב 2024](#)

להיכרות עם מסלול השביל: [בשבילנפש](#)

פרטים ליצירת קשר: ד"ר ליאת הדר, מנהלת תחום מחקר רמת הנדיב Liat@ramathanadiv.org.il

קישורים לאתרים וחומרים בנושא למידה בחוץ

קבוצות וקהילות:

[דף פייסבוק "פשוט לצאת החוצה" – עץ הרעיונות](#)

[הצטרפות לקהילה החינוכית לקידום הלמידה במרחבים טבעיים – רמת הנדיב \(קבוצת ווטסאפ\)](#)

חומרים ומערכים חינוכיים:

[מאגר מערכי פעילות – עץ הרעיונות ואיגוד ערים שרון-כרמל](#)

[מערכי פעילות מתוך אתר מרכז המורים הארצי למדע וטכנולוגיה בחינוך היסודי](#)

[עקרונות ללמידה חוץ כיתתית - המדען הראשי משרד החינוך / נירית לביא אלון וטלי טל](#)

[תיקיית חומרים \(מאמרים, מערכים, מסמכי משרד החינוך ועוד\) – רמת הנדיב](#)

[פוסטים מתוך סדנאות קהילת חינוך חוץ – עץ הרעיונות](#)

[בחוץ - הפורום להתחדשות חינוכית בטבע](#)

מוזמנים.ות ליהנות משפע הקישורים והרעיונות וכמובן ליישם!

הערה:

התמונות בחוברת זו צולמו על ידי מעיין בר יואל, נירית לביא אלון ועל ידי צוות מנחי ומנחות הכנס.

